

Český vzdělávací systém už rok pomáhá ukrajinským dětem

24.2.2023 - | Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

MŠMT reagovalo na konflikt na Ukrajině téměř obratem a pro ukrajinské uprchlíky vytvořilo okamžitě síť informačních kanálů od portálu pro Ukrajinu <https://www.edu.cz/ukrajina/> přes telefonické linky vyčleněné speciálně pro ukrajinské děti a rodiče až po sociální síť Telegram v ukrajinštině. Pro studenty vysokých škol a vědce prchající z Ukrajiny vytvořil Dům zahraniční spolupráce [weby studyin.cz/ukraine](https://www.studyin.cz/ukraine) a [researchin.cz/ukraine](https://www.researchin.cz/ukraine), které doted nabízejí pomoc českých výzkumných organizací.

„Jsem velice rád, že jsme jako resort dokázali jen pár dnů po vypuknutí konfliktu na Ukrajině zareagovat na situaci a připravili jsme takzvaný Lex Ukrajina, který umožnil našim školám jednodušší navyšování kapacit, dále jsme jím nastolili systém, jak mají školy postupovat v případě, že se i přesto nedaří umístit všechny děti a žáky do škol a musím říct, že do dnešního dne se povedlo umístit do škol téměř všechny děti s dočasnou ochranou na našem území, což považuji za velice dobře zvládnutou situaci v oblasti vzdělávání,“ řekl ke zhodnocení roční nelehké situace ukrajinských uprchlíků na území České republiky ministr školství, mládeže a tělovýchovy **Vladimír Balaš**.

Kromě umísťování dětí do škol se MŠMT zasadilo o to, aby se ukrajinské děti cítily v nové zemi co nejkomfortněji a aby si, pokud možno, nenesly s sebou psychické trauma ze vzniklé situace. *„V rámci pracovního týmu Školství zřízené pod tzv. Strategickou skupinou pro koordinaci adaptace a integrace uprchlíků z Ukrajiny již intenzivně rok s Uníí školských asociací ČR, Svazem měst a obcí, Sdružením místních samospráv, reprezentacemi vysokých škol a zástupci neziskového sektoru intenzivně spolupracujeme a nastavujeme centrální opatření, která pomáhají v této tíživé době nejenom ukrajinským dětem, ale i školám poskytovat bezpečné prostředí, ve kterém mohou pokračovat ve svém osobním vzdělanostním růstu,“* zmínila vrchní ředitelka sekce ekonomické a legislativní **Pavla Katzová**.

„Téměř současně se zákonem Lex Ukrajina jsme připravili výzvu na takzvané adaptační skupiny. Po dobu prvních 90 dnů pobytu na území České republiky tak mohou ukrajinské děti využívat práve pobytu v nich tak, aby nastoupily do školy až ve chvíli, kdy jsou na to připraveny a nevnímají školní docházku jako stresující. Adaptační skupiny s celodenním provozem zároveň umožňují zapojení rodičů na trhu práce,“ uvedla náměstkyně ministra školství **Martina Běťáková**. *„Pokud ale zákonný zástupce vyhodnotí, že je pro dítě nástup do školy vhodný, má na to samozřejmě právo, a dítě může nastoupit do české školy, samozřejmě, hned,“* dodala náměstkyně **Běťáková**.

Kromě finančního pokrytí adaptačních skupin vyčlenilo MŠMT další prostředky na okamžité jazykové vzdělávání ukrajinských dětí. Jednalo se o prostředky státního rozpočtu, OP VVV, Národního plánu obnovy i tzv. norských fondů. *„Ve stejném časovém období jako první výzva k adaptačním skupinám byla pro starší děti z Ukrajiny vyhlášena výzva i na jazykové kurzy. V prvním kole šlo o mladé lidi ve věku 14 až 18 let tak, aby se mohli co nejdříve domluvit v českém jazyce a zvládnout svoji přípravu na středních školách. Částkou přes 40 milionů korun jsme podpořili přes 5 tisíc mladých lidí. Na tyto kurzy navázaly prázdninové jazykové kurzy, které byly tentokrát určeny pro širší cílovou skupinu, a to pro děti od 6 do 18 let, kde bylo zapojeno a podpořeno kolem tisícovky ukrajinských dětí,“* upřesnil vrchní ředitel sekce vzdělávání a mládeže **Jan Mareš** a dodal, že v lednu resort vyhlásil další navazující výzvu k adaptačním skupinám, která je určena pro děti už od 3 až do 18-ti let, přičemž žádosti lze podávat až do konce dubna.

To, že integraci ukrajinských dětí, žáků a studentů zvládly české školy, čeští učitelé, a nakonec i děti dobře, upozorňuje i Česká školní inspekce, která v těchto dnech finalizuje druhou zprávu týkající se právě integrace ukrajinských uprchlíků do českého vzdělávacího systému: „Většina škol zvládá úspěšně adaptovat a integrovat ukrajinské žáky do vzdělávání. Přestože řada z nich neměla dostatečné zkušenosti se vzděláváním žáků s odlišným mateřským jazykem, dokázaly se pedagogické týmy nové situaci přizpůsobit. Z našich zjištění vyplývá, že by podpora školám ze strany ministerstva měla dále pokračovat, zejména v diferencované podobě podle potřeb konkrétních škol,“ upřesnil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal. „Pro přípravu ukrajinských žáků k přijímacím zkouškám na střední školy připravila Česká školní inspekce ve své testovací aplikaci InspIS SETmobile zdarma přípravné testy v ukrajinském jazyce,“ doplnil **Tomáš Zatloukal**.

„Zvládnout náročné období, které nekončí, nebylo jednoduché jak pro ukrajinské příchozí, tak pro ty, kteří zajišťovali a zajišťují jejich příchod a zapojení do plnohodnotného života. A zde české školství a všichni jeho pracovníci, ale také spolupracující neziskové organizace odvedli a odvádí obrovský kus poctivého úsilí a práce. Velmi si toho vážíme a děkujeme,“ doplňuje vrchní ředitel **Jan Mareš**.

Kromě uvedených opatření připravuje MŠMT další legislativní i nelegislativní úpravy umožňující co nejjednodušší zapojení ukrajinských dětí do českého vzdělávacího systému, a to včetně možnosti uznávání českého vzdělání po případném návratu na Ukrajinu. Cílem je, aby období, které stráví v českých školách, nebylo ztraceno a nemusely opakovat všechny předměty po svém návratu. Česká republika zajišťuje integraci Ukrajinců, tedy zachovává jejich ukrajinskou identitu prostřednictvím umožnění výuky ukrajinskými učiteli, ukrajinským digitálním vzděláváním či sobotními kurzy ukrajinštiny a ukrajinských reálií.

Z OP VVV bylo umožněno, aby ukrajinské děti mohly být zapojeny do aktivit šablon, což pomohlo k jejich začlenění. Resort rovněž umožnil pokračování financování ukrajinského asistenta pedagoga, MŠMT dále připravilo informace k zápisům do mateřských a základních škol, nebo k přijímacím zkouškám na střední školy. Tyto aktivity jasně ukázaly kvality českého vzdělávacího systému i otevřenost učitelské obce, bez níž by nemohly nastat.

Nadále se rozšiřují kapacity mateřských i základních škol, a to jak prostřednictvím programu IROP, kdy bylo pro období 2021-2027 schváleno pro rozvoj mateřských škol přes 3, 7 miliardy korun, tak prostřednictvím programu MŠMT takzvaného Prstence I. a Prstence II., díky kterému má být do roku 2028 zajištěno v základních školách dalších zhruba 10 tisíc míst. Míst ve středních školách je v celorepublikovém průměru dostatek, problematické může být regionální rozmístění a zájem uchazečů pouze o určité obory. Každopádně je MŠMT připraveno pružně reagovat na žádosti krajských úřadů o navýšení kapacity škol ve všech oborech vzdělání v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, a je připraveno oprávněné požadavky podpořit. Celkově tvořili k 30. září 2022 ukrajinští uprchlíci 2,7 % dětí a žáků (50 285) z celkového počtu dětí a žáků v českých mateřských, základních, středních školách a konzervatořích (1 850 696).

Ve spolupráci s vysokými školami se podařilo zajistit studium pro 3 a půl tisíce nově příchozích ukrajinských studentů. MŠMT v roce 2022 finančně podpořilo VŠ částkou 173 milionů zejména na stipendia a ubytování příchozích studentů. Ve spolupráci s vysokými školami bylo také umožněno, aby tito studenti absolvovali přijímací řízení na ukrajinské VŠ online formou z ČR. MŠMT také podpořilo formou dotace z tzv. norských fondů kurzy českého jazyka nejen pro ukrajinské studenty, ale také pro pedagogické pracovníky, které organizovaly v rámci svých odborných kapacit samotné vysoké školy. Významnou úlohu pro informační a metodickou podporu příchozích studentů plní webová stránka <https://www.studyin.cz/ukraine/>, kterou krátce po začátku invaze vytvořil Dům zahraničních služeb.

„Velké poděkování patří vysokým školám, které se hned po začátku invaze ujaly příchozích studentů

a poskytly jim ubytování i studijní zázemí. Následně se podařilo na vysokých školách zorganizovat klíčové jazykové vzdělávání a pomoci tak příchodním studentům připravit se na přijímací zkoušky. Míra pomoci ze strany vysokých škol byla opravdu obdivuhodná, navíc většinu činností financují vysoké školy z vlastních zdrojů“, uvedla vrchní ředitelka sekce pro vysoké školy, vědu a výzkum **Radka Wildová**.

Na vzniklou situaci reagovalo ministerstvo při předsedání Radě EU v oblasti výzkumu, vzdělávání a mládeže. Česká republika jako vůbec první země prosadila účast ukrajinských vysokých představitelů na jednáních, iniciovala a koordinovala pomoc, kterou zprostředkovala Evropská komise, a především zajistila potřebnou výměnu informací mezi ukrajinským ministerstvem školství a členskými státy. Díky tomu mohou být dále rozvíjeny kroky k uznávání vzdělání či ke kompatibilitě kurikul. „Jednalo se o bezprecedentní postup. Rozšířili jsme témata předsednictví právě o ukrajinskou agendu, protože k barbarské agresi nesmíme zůstat lhostejní. Ani rok po jejím zahájení. Jsou principy, kterých se jako Evropané za žádných okolností nesmíme vzdát. Ukrajina sice není v Evropské unii, ale Ukrajinci ano,“ glosoval vrchní ředitel sekce mezinárodních vztahů EU a ESIF **Václav Velčovský**, který třikrát vystupoval na téma integrace Ukrajinců prostřednictvím vzdělávání v Evropském parlamentu (1), (2), (3).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, s významnou podporou svých resortních organizací, zejména Národního pedagogického institutu, České školní inspekce či Domu zahraniční spolupráce, a také ve značné synergii s dalšími vládními i nevládními organizacemi vyvinulo skutečně maximální úsilí směřující k organizační, finanční, legislativní i metodické podpoře všech škol, které se již rok ve vzdělávacím procesu intenzivně věnují ukrajinským dětem, žákům i studentům. „Jsem skutečně přesvědčen, že ministerstvo školství v tomto období obstálo a díky koordinovanému postupu s našimi partnery se nám opravdu podařilo ukrajinské děti, žáky a studenty v českém vzdělávacím systému úspěšně přijmout,“ uzavírá ministr školství, mládeže a tělovýchovy **Vladimír Balaš**. Sám se vůbec jako první ministr školství vydal do Kyjeva, aby vydal jasný signál, že vzdělávání a vzdělanost jako neodmyslitelná součást evropských hodnot je nejsilnější zbraní vůbec a že právě ukrajinští uprchlíci budou ti, kteří jednou budou budovat novou Ukrajinu. Kvalitu, operativnost a smysluplnost postupu ministerstva školství při integraci a vzdělávání ukrajinských dětí, žáků a studentů průběžně oceňovalo i mezinárodní prostředí, jako je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě nebo Evropská komise a Evropský parlament.

Výzvy k **adaptačním skupinám** byly vypsané téměř obratem po vypuknutí války na Ukrajině.

První byla vypsaná na období od 1. dubna do 31. srpna loňského roku, jednalo se o podporu dětí od 3 do 15 let v celkové výši přes 200 milionů korun, přičemž bylo podpořeno kolem 35-ti tisíc dětí na území celé České republiky.

Ve stejném časovém období byla pro starší děti z Ukrajiny vyhlášena výzva i na jazykové kurzy, jednalo se o mladé lidi ve věku 14 až 18 let tak, aby se mohli co nejdříve domluvit v českém jazyce. Částkou přes 40 milionů korun bylo podpořeno přes 5 tisíc mladých lidí. Na tyto kurzy navázaly prázdninové jazykové kurzy, tentokrát určené pro děti od 6 do 18 let, kde bylo zapojeno a podpořeno kolem tisícovky ukrajinských dětí.

Další výzva na adaptační skupiny byla vyhlášena na období od začátku tohoto školního roku, čili od září do prosince loňského roku, bližší informace budou ve druhé polovině února. Každopádně podpořeno bylo přes 100 realizátorů ve výši kolem 80-ti milionů korun.

Od ledna tohoto roku vyhlásilo MŠMT další navazující výzvu k adaptačním skupinám

(<https://www.edu.cz/vyhlaseeni-vyzvy-msmt-na-podporu-adaptacnich-skupin-pro-deti-cizince-migrujici-z-ukrajiny-leden-cerven-2023/>), přičemž žádosti mají být podány nejpozději do konce dubna. Účelem poskytnuté dotace je opět podpora adaptace a socializace ukrajinských dětí na české prostředí, podpora a rozvoj jejich jazykových dovedností, zejména řečových v českém jazyce, příprava dětí na nástup do českých škol a podpora jejich duševní pohody a duševního zdraví.

<https://www.msmt.cz/rok-s-ukrajinskymi-uprchliky-v-ceskych-skolach>